

Seletuskiri

Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse „Noortevaldkonna arengukava 2021–2035“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Lähtudes riigieelarve seaduse § 20 lõikest 2 ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määrusega nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord, teeb Haridus- ja Teadusministeerium Vabariigi Valitsusele ettepaneku kinnitada noortevaldkonna arengukava 2021–2035. Noortevaldkonna arengukava on ette valmistatud Vabariigi Valitsuse 30. novembri 2019. aasta korralduse nr 294 „„Noortevaldkonna arengukava 2021–2035“ koostamise ettepaneku heakskiitmine“ alusel.

Arengukavas on seatud visioon, üldeesmärk ja strateegilised eesmärgid ning nende mõõdikud. Arengukavas antakse ülevaade noortevaldkonna tugevustest ja väärtustest, arenguraamistikust, läbivatest põhimõtetest ja väljakutsetest perioodil 2021–2035, poliitikasuundadest, tegevustest ja sihtidest, mis soovitakse saavutada aastaks 2035. Samuti antakse ülevaade arengukava juhtimise ja rakendamise korraldusest ning esitatakse arengukava maksumuse prognoos, seosed teiste valdkondlike arengukavade ja läbivate teemadega ning ülevaade noortevaldkonna koostööst Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Arengukava lisadena on esitatud noortevaldkonna praeguse olukorra ülevaade, mõjude hindamine, panus ÜRO säästva arengu eesmärkide saavutamisse, arengukava mõõdikute metoodika ja allikad ning ülevaade arengukava kaasamisprotsessist.

Arengukava elluviimist juhib Haridus- ja Teadusministeerium.

Arengukava koostamisel on võetud aluseks varasemad uuringud ja analüüsid, ekspertide koostatud visioonidokumendid¹, strateegia „Eesti 2035“ sisend, VI Noorsootöö Foorumi² ja Noortefoorumi 2035 tulemused³, noortevaldkonna arengukava väljatöötamise tööühma sisend, Euroopa Liidu noortestrategie 2019–2027, noortevaldkonna arengukava 2014–2020, ÜRO resolutsioonid 70/1 (2015)⁴ ja 2250 (2015)⁵, OECD raport GOV/PGC(2018)7REV1⁶ jm.

Arengukava ja seletuskirja koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna juhataja Reelika Ojakivi, reelika.ojakivi@hm.ee, tel 735 0133, noorteosakonna nõunik Gerttu Aavik, gerttu.aavik@hm.ee, tel 735 0124 ja noorteosakonna peaekspert Karl Andreas Sprenk, karl.sprenk@hm.ee, tel 735 4067. Noortevaldkonna arengukava eelnõu on keeleliselt toimetanud Inga Kukkk, inga.kukk@hm.ee, tel 735 4027.

Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Haridus- ja Teadusministeeriumi õigusosakonna juhataja Sille Uusna, sille.uusna@hm.ee, 735 4029.

2. Eelnõu sisu

Noortevaldkonna arengukava eesmärk

Uus arengukava on kehtiva noortevaldkonna arengukava 2014–2020 jätkustrateegia, milles seatakse noortevaldkonna (noortepoliitika ja noorsootöö) sihid järgmiseks 15 aastaks.

¹ https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_kogumik_a4_veebi.pdf

² <https://pilv.hm.ee/index.php/s/mYUjUP9DG2fyLCE?path=%2FKokkuv%C3%B5tted#pdfviewer>

³ https://enl.ee/wp-content/uploads/2018/10/Tulemuste-kokkuv%C3%B5te-anal%C3%BC%3%BCS_Noorfoorum-2035_10.10.2018.pdf

⁴ https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁵ [https://undocs.org/S/RES/2250\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2250(2015))

⁶ <https://www.oecd.org/gov/youth-stocktaking-report.pdf>

Uue arengukavaga luuakse noortele avarad arenguvõimalused, tagatakse turvatunne ja kindel tugi, et luua Eestit, mida noor tahab edasi viia. Noortevaldkonna arengukava on vastuseks noorte initsiatiivile, kooskõlas nende valmisoleku ja unistusega paremast Eestist ning on sündinud koostöös noorte ja teiste noortevaldkonna osapoolte ja partneritega. Keskmiselt on noor (sh eri vanuses ja erinevate väljakutsetega noored) oma eriomaste vajaduste, huvide ja soovidega. Arengukava on koostatud eesmärgiga noori võimalikult hästi mõista, kaasata ja võimestada ning võtta neid tõsiselt ja võrdväärse partnerina. Noore elu ja arenguvajadusi käsitletakse tervikuna – võimalused ja tugi peavad jõudma nooreni ilma vajaduseta teda eelnevalt kategoriseerida (õpilane, töötu jmt). Keskkel kohal on noorte mõtestatud aktiivne kaasamine ning osalus valikute kaalumisel, otsuste tegemisel ja elluviimisel. Noorte enesearenguprotsessi toetavad rikkalikud võimalused end uutes olukordades proovile panna, turvaliselt katsetada ja eksida ning neist kogemustest õppida, leides sel teel mõistmist ja saades asjatundlikku tuge täiskasvanutelt.

Arengukavaga seatakse sihid, mille saavutamisel saavad noored elada tervislikku ja täisväärtuslikku elu ning on võimestatud edendama kogukonda ja riiki selliselt, et Eesti on maailma parim keskkond kasvamiseks, elamiseks ja eneseteostuseks.

Arengukava **esimeses peatükis** kirjeldatakse noortevaldkonna arendamise lähtekohti, sealhulgas valdkonna olukorda ja tugevusi, arenguraamistikku koos väärtuste ja läbivate põhimõtetega ning arenguvajadusi perioodil 2021–2035, mis on aluseks sihtide seadmisele ja tegevussuundade kavandamisele.

Arengukava **teises peatükis** keskendutakse visioonile ja tegevussuundadele strateegiliste eesmärkide kaupa.

Visioon: aastal 2035 on Eestis igal noorel võimalus olla parim versioon iseendast. Noored saavad elada tervislikku ja täisväärtuslikku elu ning on võimestatud muutma kogukonda ja riiki selliselt, et Eestis on maailma parim keskkond kasvamiseks, elamiseks ja eneseteostuseks.

Üldeesmärk: noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.

Üldeesmärgi saavutamist toetavad neli strateegilist eesmärki:

- 1) Noored on loov ja edasiviiv jõud ühiskonnas - kultuuri, majanduse, keskkonna ja teiste valdkondade edenemise nügijad ja eestvedajad.
- 2) Noorte õiguste kaitsmine riigis on järjepidev ning noorte aktiivne kodanikuosalus toetatud.
- 3) Kvaliteetne noorsootöö on kättesaadav ning loob kõigile noortele võimalused mitmekülgseks arenguks, eduelamusteks ja kogemuste pagasi rikastamiseks.
- 4) Noorte üksijäämist ja eemaldumist märgatakse ja ennetatakse toetava turvavõrgustiku abil.

Esimese strateegilise eesmärgi saavutamiseks on planeeritud järgmised tegevussuunad:

- Ühiskonnas võetakse noori, nende pakutud lahendusi ja ideid tõsiselt.
- Toetatakse annete ja tugevuste avastamist ja arendamist.
- Julgustatakse noorte ettevõtlikkust, loovust ja ideede kasvamist.

Teise strateegilise eesmärgi saavutamiseks on planeeritud järgmised tegevussuunad:

- Luuakse eeldused noorte usalduse kasvuks riigi vastu ja oma riigiga seotuse tugevnemiseks.
- Tagatakse kõigi noorte kaasärääkimise võimalus ja arvamuse ärakuulamine kõigil tasanditel.
- Võimestatakse noori olema aktiivsed kodanikud.

Kolmanda strateegilise eesmärgi saavutamiseks on planeeritud järgmised tegevussuunad:

- Tagatakse kvaliteetse noorsootöö regionaalne kättesaadavus.
- Toetatakse noorsootöö järjepidevat arengut ning suurendatakse võimekust süvitsi toetada noorte oskuste, teadmiste, hoiakute ja tugevuste arengut eri valdkondades.
- Soodustatakse noortevaldkonna töötajaskonna (spetsialistid ja juhid, vabatahtlikud ja palgalised) pädevuste arengut ja järelkasvu valdkonna jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Neljanda strateegilise eesmärgi saavutamiseks on planeeritud järgmised tegevussuunad:

- Tagatakse kõikidele noortele võrdsed võimalused parandada oma elukvaliteeti ja saada selleks vajalikku tuge.
- Soodustatakse riskirühmade sotsiaalset kaasatust ning vähendatakse noorte eemale- ja üksijäämise riski.
- Suurendatakse mõistmist noorte riskikäitumise ja tõrjutusriski põhjustest ning teenuste vastavust noorte vajadustele.

Arengukava kolmandas peatükis kirjeldatakse arengukava juhtimist ja rakendamist ning **neljandas peatükis** esitatakse mõõdikud arengukava eesmärkide täitmise hindamiseks. Seejärel tuuakse esile seosed teiste valdkondlike arengukavade ja läbivate teemadega ning noortevaldkonna koostöö EL ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Arengukava lõpus esitatakse arengukava maksumuse prognoos.

Arengukava lisades kirjeldatakse noortevaldkonna praegust olukorda, mõõdikute metoodikat ja allikaid, arengukava koostamise protsessi ja kaasamist, noortevaldkonna panust ÜRO säästva arengu eesmärkidesse, mõjude hindamist ning kasutatud allikaid.

Eelnõu koosneb kahest punktist.

Punktiga 1 kinnitatakse noortevaldkonna arengukava 2021–2035.

Punkti 2 kohaselt avaldab Haridus- ja Teadusministeerium punktis 1 nimetatud dokumendi ministeeriumi kodulehel.

3. Protokollilise otsuse mõjud

Arengukava elluviimisega luuakse võimalused ja tingimused noore avarateks arenguvõimalusteks, turvatundeks ja toeks, mis loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia. Mõjude analüüs valdkondade kaupa on esitatud arengukava lisas 5.

4. Protokollilise otsuse rakendamise kulud

Arengukava rahastatakse riigieelarvest ja EL 2021–2027 rahastamisperioodi struktuurivahenditest.

5. Protokollilise otsuse jõustumine

Protokolliline otsus jõustub üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Õpilasesinduste Liit, Eesti Üliõpilaskondade Liit, Eesti Skautide Ühing, Eesti Gaidide Liit, Noorteorganisatsioon ELO, YFU Eesti, Noorteühing Eesti 4H, Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis, Eesti Väitlusselts, Eesti Noorsootöötajate Kogu, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, Eesti Teadushuvihariduse Liit, Eesti Muusikakoolide Liit, Eesti Kunstikoolide Liit, Eesti Koolispordi Liit, Eesti Tantsuhuvihariduse Liit, Eesti Huvikoolide Liit, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Noorsootöö Keskus, SA Archimedes Noorteagentuur ja Õiguskantsleri Kantselei.

Mailis Reps
haridus- ja teadusminister